

законодавство (як-от, митне та валютне право) та прибрати дублюючі дисципліни (комерційне та підприємницьке право). Хоча не погано зарекомендувала себе ще ліберальна модель, коли ми отримуємо таку "загально досвідчену (освічену)" людину. Хоча, на жаль, для нас вона не дуже підходить, адже навчання має бути спрямоване на формування творчої особистості, здатної самостійно, логічно та аргументовано робити висновки з проблем пізнання, будувати комунікативно досконалі взаємовідносини відповідно до типових ситуаційних моделей.

Слід зазначити, що метою навчання не повинен бути простий систематичний виклад якогонебудь юридичного матеріалу, а його призначенням має бути залучення курсантів до військових ідеалів науки, освіти та обраної професії. Збереження чи можливе відновлення цих якостей повинно стати основною (чи не головною) задачею сучасної вищої школи, де навчання поєднується з наявністю особливої аури, вихованням, формуванням моральності та особливої поваги до закону в їх нерозривній єдності.

Отримані знання та навички повинні забезпечувати якісне виконання службових задач та здібність покращувати свої професійні якості.

Авторами для написання цієї статті досліджувалися наступні роботи: Ганин В.В. «Государственная политика в области подготовки кадров и развитие юридического образования в СССР во второй половине 1980-х-1991 гг.»; К разработке концепции развития юридического образования в СССР на 1990-2000 гг.; Серафимов Л.А. «Юридическое образование в вузах РСФСР»; Ящук Т.Ф. «Традиции и новации в российском юридическом образовании»; М. Мацькевич «Правоохоронні органи в ЗУНР»; В.М. Мельникович «Робота з персоналом в органах внутрішніх справ України: поняття та сучасні підходи до вирішення підготовки персоналу для органів внутрішніх справ»; Є. Скулиш «Реалізація сучасних освітніх підходів та гуманістичних моделей у процесі реформування професійної підготовки співробітників правоохоронних органів України»; В. Шакур «Професійна освіта проти професійної злочинності»; інтерв'ю ректора Національної академії внутрішніх справ В. Коваленка головному редакторові журналу "Право України" О. Святоцькому на тему "Створення сучасної системи підготовки та перепідготовки кадрів органів внутрішніх справ – одне з основних завдань реформування правоохоронних органів України".

ЛІТЕРАТУРА

1. Грацианский П.С. Юридическое образование [Электронный ресурс] / П.С. Грацианский, А.Ф. Шебанов. – Режим доступа: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/bse/155202/Юридическое>

УДК 343.433 – 053.2

ПРО ПОСИЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СТАТЕВІ ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕНІ ПРОТИ НЕПОВНОЛІТНІХ

Шеховцова Л.І., к.ю.н., доцент

Запорізький національний університет

У статті пропонується, враховуючи досвід Російської Федерації, посилити кримінальну відповідальність за статеві злочини, скоєні проти неповнолітніх, шляхом внесення доповнень та змін до чинного Кримінального кодексу України.

Ключові слова: статеві злочини, неповнолітні, недофілія, примусові заходи медичного характеру, хімічна кастрація.

Шеховцова Л.И. ОБ УСИЛЕНИИ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ПОЛОВЫЕ ПРЕСТУПЛЕНИЯ, СОВЕРШЕННЫЕ ПРОТИВ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ / Запорозький національний університет, Украина

В статье предлагается, учитывая опыт Российской Федерации, усилить уголовную ответственность за половые преступления, совершенные против несовершеннолетних, путем внесения дополнений и изменений в действующий Уголовный кодекс Украины.

Ключевые слова: половые преступления, несовершеннолетние, педофилия, принудительные меры медицинского характера, химическая кастрация.

Shekhovtsova L.I. ON STRENGTHENING OF CRIMINAL LIABILITY FOR SEXUAL OFFENSES COMMITTED AGAINST MINORS / Zaporizhzhya national university, Ukraine

Referring to the statistics of Ministry of Internal Affairs of Ukraine, we can see that for the first nine months of 2012 year 224 women (43 minors) became victims of rape. So, obviously, the penalties provided in the sanctions of art. 152 and 153 of the Criminal Code are not sufficient to significantly reduce the number of crimes against sexual freedom and sexual integrity of a person, including those, committed against minors.

In many civilized countries (U.S., UK, Israel, Poland, Czech Republic) and CIS countries (Moldova, Russian Federation) there were adopted very stringent sanctions for sexual crimes against minors.

In the Russian Federation (hereinafter – RF) on February 7, 2012 there was adopted a law «On amendments to the Criminal Code of the Russian Federation and some legislative acts of the Russian Federation in order to strengthen liability for the sexual crimes committed against minors». This law introduced the concept of «pedophilia», i.e. disorder of sexual preferences, not excluding sanity.

Persons over the age of eighteen who have committed crimes against sexual integrity of minors under the age of fourteen years, and suffering from a disorder of sexual preference (pedophilia), except that the sanity, the court may be designed along with the punishment of compulsory medical measures in the form of forced outpatient supervision and treatment by a psychiatrist. In particular, a set of measures may include the possibility of preventive medications, including chemical castration. Chemical castration – is taking drugs that reduce sexual desire and exclude the possibility of sexual intercourse. Also, the law provided for other changes to the Criminal Code to strengthen liability for the crimes of sexual nature committed against minors.

In our opinion, the Russian Federation has made a significant step in the fight against crimes against sexual freedom and sexual integrity of minors, child pornography and prostitution. Ukraine as a European democratic state would have to take into account the experience of other countries, in particular, and the Russian Federation.

The possibility of using of life sentence, and compulsory medical measures is a very important preventive factor for preventing the commission of crimes against sexual freedom and sexual integrity, especially of minors. Also, the application of compulsory medical measures, which include the possibility of chemical castration, reduce the possibility of committing crimes against sexual freedom and sexual integrity of minors. In our opinion, the penal measures proposed in the article will reduce the number of crimes committed against sexual freedom and sexual integrity of minors.

Key words: sex crimes, minors, pedophilia, involuntary treatment, chemical castration.

Україна перебуває на шляху становлення соціальної правової держави, на шляху вдосконалення захисту прав і свобод особи та громадянина. Однак в умовах соціально-економічної нестабільності, занепаді моральних цінностей особливу увагу потрібно приділяти саме захисту прав і свобод неповнолітніх, оскільки неповнолітні через свій вік та ступінь розвитку є найбільш незахищеною верствою населення. Це стосується також і захисту статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх.

Розділ IV Кримінального кодексу України (далі – КК) передбачає відповідальність за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості. До них відносяться: зґвалтування, насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом, примушування до вступу в статевий зв'язок, статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості, розбещення неповнолітніх. Найтяжчими з них є зґвалтування (ст.152 КК) та насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом (ст.153 КК) [1].

Згідно зі ст.152 КК, найбільш тяжкі санкції передбачені в ч.3 (зґвалтування, вчинене групою осіб, або зґвалтування неповнолітньої чи неповнолітнього, – карається позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років) та ч.4 (зґвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки, а також зґвалтування малолітньої чи малолітнього – карається позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років) [1].

Згідно зі ст.153 КК, найбільш тяжкі санкції передбачені в ч.2 (те саме діяння, вчинене повторно або групою осіб, або особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених статтями 152 або 154 цього Кодексу, а також вчинене щодо неповнолітньої чи неповнолітнього, – карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років) та ч.3 (те саме діяння, вчинене щодо малолітньої чи малолітнього, або якщо воно спричинило особливо тяжкі наслідки, – карається позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років) [1].

Незважаючи на такі вид і міру покарання, передбачені ст.ст.152, 153 КК, ці злочини є досить поширеними. Згідно із статистикою МВС України, за дев'ять місяців 2012 року було зареєстровано 631 злочин проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (за

аналогічний період 2011 року – 668 злочинів), а зґвалтувань – 242 злочини (за аналогічний період 2011 року – 299 злочинів), з них не розкритих зґвалтувань – 32 [2]. Не будемо забувати й про високу латентність вказаних злочинів, особливо якщо це стосується неповнолітніх. Криміналісти відзначають дуже високу часткову природної латентності статевих злочинів. За експертними оцінками, в Україні від сексуальних домагань страждають близько 8 тис. дітей. «Однак, реальну кількість неповнолітніх, які стали жертвами сексуального насилля, встановити неможливо. Діти, залякані дорослими, воліють не розповідати про те, що трапилось. Часто й правоохоронці байдуже реагують на сигнали про педофілів» [3].

Звертаючись до статистики МВС України, також можна побачити, що за дев'ять місяців 2012 року від зґвалтувань потерпіло: жінок – 224 особи, неповнолітніх – 43 особи [2].

Тож, вочевидь, передбаченої законодавцем у санкціях ст.ст.152,153 КК міри покарання недостатньо для значного зменшення кількості злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, в тому числі скоєних і проти неповнолітніх.

У ряді цивілізованих країн світу (США, Великобританія, Ізраїль, Польща, Чехія) та країн СНД (Молдова, Російська Федерація) за статеві злочини проти неповнолітніх введені досить жорсткі санкції. Наприклад, у США за статеві злочини, вчинені проти неповнолітніх, призначається довічне позбавлення волі або, навіть, смертна кара. Також у ряді штатів введена хімічна кастрація. У Великобританії можуть позбавити волі на строк до 10 років лише за перегляд картинок з оголеними дітьми. Створено державний реєстр педофілів, які пройшли процедуру хімічної кастрації. У Польщі також ввели хімічну кастрацію, яка є примусовою для осіб, які зґвалтували дітей молодше 15 років. В Ізраїлі за рішенням суду педофілам також роблять хімічну кастрацію, при цьому їм надають психологічну допомогу [4].

У Російській Федерації (далі – РФ) 7 лютого 2012 року було прийнято закон «Про внесення змін до Кримінального кодексу Російської Федерації та окремі законодавчі акти Російської Федерації з метою посилення відповідальності за злочини сексуального характеру, вчинені по відношенню до неповнолітніх». Цим законом введено поняття «педофілія», тобто розлад сексуальної переваги, що не виключає осудності [5].

До злочинів проти статевої недоторканості неповнолітніх, які не досягли чотирнадцяти років, відносяться такі злочини, як зґвалтування, насильницькі дії сексуального характеру, спонукання до дій сексуального характеру, статеві зносини і інші дії сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, розпусні дії, залучення до заняття проституцією, організація заняття проституцією, виготовлення та обіг матеріалів або предметів з порнографічними зображеннями неповнолітніх, використання неповнолітнього з метою виготовлення порнографічних матеріалів або предметів, скоєні по відношенню до неповнолітніх, які не досягли чотирнадцяти років [6].

Законом збільшуються строки позбавлення волі аж до двадцяти років за злочини проти статевої недоторканості неповнолітніх. За особливо тяжкі злочини проти статевої недоторканості неповнолітніх, які не досягли чотирнадцяти років, встановлюється довічне позбавлення волі.

Також до осіб, які страждають розладом сексуальної переваги (педофілією), що не виключає осудності, не може бути застосовано умовне покарання.

При умовно-достроковому звільненні від відбування покарання такі особи повинні фактично відбутися не менше чотирьох п'ятих строку покарання, призначеного за злочини проти статевої недоторканості неповнолітніх, які не досягли чотирнадцятирічного віку. При розгляді клопотання про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання або клопотання про заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням, засудженому за злочини проти статевої недоторканості неповнолітніх, які не досягли чотирнадцятирічного віку, суд враховує результати судово-психіатричної експертизи по відношенню до такого засудженого.

До осіб, які скоїли у віці старше вісімнадцяти років злочин проти статевої недоторканості неповнолітніх, які не досягли чотирнадцяти років, та які страждають розладом сексуальної переваги (педофілією), що не виключає осудності, судом може бути призначені поряд з покаранням примусові заходи медичного характеру у виді амбулаторного примусового нагляду і лікування у психіатра. Зокрема, такий комплекс заходів може включати в себе можливість застосування профілактичних медикаментозних засобів, у тому числі хімічної кастрації [5; 6].

Хімічна кастрація – це прийом препаратів, що знижують статевий потяг і виключають можливість проведення статевого акту [7].

Продовження, зміна та припинення застосування примусових заходів медичного характеру здійснюються судом за поданням адміністрації установи, що здійснює примусове лікування, або кримінально-виконавчої інспекції, яка контролює застосування примусових заходів медичного характеру, на підставі висновку комісії лікарів-психіатрів [6].

Незалежно від часу останнього огляду та від прийнятого рішення про припинення застосування примусових заходів медичного характеру суд на підставі внесеного не пізніше ніж за шість місяців до закінчення терміну виконання покарання клопотання адміністрації установи, виконуючої покарання, призначає судово-психіатричну експертизу щодо особи, яка страждає розладом сексуальної переваги (педофілією), що не виключає осудності, з метою вирішення питання про необхідність застосування до неї примусових заходів медичного характеру в період умовно-дострокового звільнення або в період відбування більш м'якого виду покарання, а також після відбуття покарання. Суд на підставі висновку судово-психіатричної експертизи може призначити примусовий захід медичного характеру, у виді амбулаторного примусового нагляду і лікування в психіатра. Примусові заходи медичного характеру, призначені особам, які страждають розладом сексуальної переваги (педофілією), що не виключає осудності, виконуються за місцем відбування позбавлення волі, а щодо засуджених до інших видів покарань – в установах органів охорони здоров'я, що надають амбулаторну психіатричну допомогу [6].

Тобто, у кримінальному кодексі РФ злочини сексуального характеру, вчинені по відношенню до неповнолітніх, виділені в окремий вид злочинів, до яких застосовуються інше, порівняно з іншими злочинами, кримінально-правове регулювання.

На наш погляд, Російська Федерація зробила значний крок у боротьбі зі злочинами проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх, дитячою порнографією та проституцією.

Україні, як європейській демократичній державі, необхідно було б врахувати досвід інших держав, зокрема, і Російської Федерації.

У понятті Міжнародної статистичної класифікації захворювань 10-го перегляду (МКЗ-10) – педофілія – розлад сексуальної переваги, що виражається в сексуальній тязі до дітей зазвичай препубертатного чи раннього пубертатного віку. Пубертатним називається вік статевого дозрівання [8]. Згідно з постановою Пленуму Верховного Суду України № 5 від 30.05.2008 р. «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи», малолітніми потерпілими вважаються особи, яким на момент вчинення злочину не виповнилося 14 років [9]. То ж, на нашу думку, поняття педофілії, яке надано в КК РФ і яке ми пропонуємо ввести до КК України, дуже вдале і відображає суть цього явища з кримінально-правової точки зору.

Таким чином, необхідно доповнити ст.93 КК України «Особа, до яких застосовуються примусові заходи медичного характеру» пунктом четвертим – «які вчинили злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, яка не досягла 14 років, та які страждають розладом сексуальної переваги (педофілією), що не виключає осудності».

Статтю 94 КК України – доповнити ч.2.1 такого змісту: «Особам, які вчинили злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, яка не досягла 14 років, та які страждають розладом сексуальної переваги (педофілією), що не виключає осудності, суд поряд з покаранням може призначити примусовий захід медичного характеру у вигляді амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку».

Доповнити п.2.1. ст.95 КК України такого змісту: «Незалежно від часу останнього огляду та від прийнятого рішення про припинення застосування примусових заходів медичного характеру суд на підставі внесеного не пізніше ніж за шість місяців до закінчення терміну виконання покарання клопотання лікаря-психіатра, який надає особі таку психіатричну допомогу, призначає судово-психіатричну експертизу щодо особи, зазначеної в пункті 4 статті 93 цього Кодексу, з метою вирішення питання про необхідність застосування до неї примусових заходів медичного характеру в період умовно-дострокового звільнення або в період відбування більш

м'якого виду покарання, а також після відбуття покарання. Суд на підставі висновку судово-психіатричної експертизи може призначити примусовий захід медичного характеру, передбачений пунктом 1 частини першої статті 94 цього Кодексу, або припинити його застосування».

Також, потрібно доповнити санкції ч.4 ст.152 та ч.3 ст.153 КК України покаранням у виді довічного позбавлення волі. Цей вид покарання відповідав би тяжкості вчиненого злочину.

Можливість застосування довічного покарання, а також примусових заходів медичного характеру є досить вагомим превентивним фактором для запобігання вчиненню злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх вперше. Також, застосування примусових заходів медичного характеру, які передбачають і можливість застосування хімічної кастрації, знизять можливість скоєння злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх повторно. На наш погляд, такі кримінально-правові заходи сприятимуть зменшенню кількості вчинюваних злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний кодекс країни від 05.04.2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Статистика МВС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/788120;jsessionid=4AE6D67E4422788F62E019F04C62B1BE>.
3. Васюта В. В Україні від сексуальних домагань страждають близько 8 тисяч дітей / В. Васюта // Український тиждень. – 2008. – 31 серпня.
4. Хімічна кастрація: як це робиться [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.blik.ua/content/view/25904/>.
5. Про внесення змін до Кримінального кодексу Російської Федерації та окремі законодавчі акти Російської Федерації з метою посилення відповідальності за злочини сексуального характеру, вчинені по відношенню до неповнолітніх: Закон Російської Федерації від 07.02.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=126735>.
6. Кримінальний кодекс Російської Федерації від 13.06.1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.consultant.ru/popular/ukrf/10_20.html#p1154.
7. Википедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F/>.
8. Дерягин Г.Б. Педофилия [Электронный ресурс] / Г.Б. Дерягин // Сексология и сексопатология. – 2006. – № 2. – С. 37-46. – Режим доступу: <http://www.sudmed-nsmu.narod.ru/articles/pedophilia.html>.
9. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 30.05.2008 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08>.